

*St. Jambes
T. Jambes*

Vaikne kena kohake...

Meie Aeg

Nr. 7

RUKKIVÄLI LOKKAB...

Töö ja puhkus suwel

Arsti nõuandeid

Üldiselt on väga tarvilik, et iga inimene saaks suwel võimaluse mõneks nädalaks wabaneda oma ametikohuste täitmisest, tööst ja tegevusest, et jeda aega veeta kujukil maal täielikuks puhkuseks.

Puhkuse all aga ei tule sugugi mõista mitte-midagi tegemist, sest mittemidagitegemine on ter-wiisele suurem waenlane kui töötamine ja tegutse-mine. Puhkuse all tuleks mõista puhkeaja ära-kasutamist mõistlikuks, meelepäraseks tegevuseks. Selle juures waimutöölisele oleks väga kasulik füüsilise töö põllu- või aiatöödel. Kehalise töö te-gijail peaks puhkus olema waimseks enesearendami-jeks. Kuid kõige selle juures tuleb igal arwestada oma individuaalsete kalduwustega ja huwidega. Sahimees käiks jahil, kalastaja kalastamas, matta-

TEE LÄBI METSA

himuline mattamas jne. Kõige juures on põhi-reegliks see, et iga niisugune tegevus on kasulik ai-nult siis, kui jeda harrastatahje heameelel. Kus inimene teeb midagi wastu tahtmist, seal üldiselt kõige kasulikum tegutsemine on temale halb. See tegutsemine ei ole siis meelelahutusjeks, puhkuseks ja rõõmuks, waid kurnawaks tööks.

Puhkusele minekuks eri aega wõtta on mõtet ai-nult siis, kui jeda olud kõigiti võimaldawad, kui jaad wabaneda igapäewastest elumuredest. Wasta-jel korral wõib kujuneda jäärane oluford, et puh-kusel wiibides ei saawutata sijemist rahulikku olekut, waid kogu aeg ollakse ärewuses ja rahutuses selle

Kaanel: Talumajake Neerutis

Suvel.

*Ma armastan avaraid välju,
kus hällivad viljapääd.
Ma armastan aasade haljust
ja varjutist metsateed.*

*Ma armastan sinavaid järvi,
kus õhtuti uduloor.
On taeval siis puistatud värve
ja suikumas lindude koor.*

*Veel armastan õhturahus
ma üksinda viibida
ja kuulata hääli, mis õhus —
sest, Looja, siis kõneled Sa.*

R.

PAUKJÄRV

üle, kuidas ära viibimise ajal võib tulla üllatusi töökohal. Niilugune rahutus koduste- ja ametiasjade pärast ei võimalda mingil tingimusel soodsat puhkust, seepärast on parem kui jääda töö ülesannete juure ja kasutada looduse teravishoendeid töös olles. Na selleks on ka küllalt võimalusi. Vabal ajal väljasõidud maale, jalutuskäigud parkidesse või linnast välja ja ka suplemine.

Need, kellel olude tõttu pole võimalik täielik puhkus, ei tohiks mingil tingimusel puhkuse vajadust ja teravishoidlikku tähtsust ülehinnata ja sellega jüveneda oletustesse, nagu puhkuse puudumise tõttu jäävalt ruineeriks oma teravist. Niilugujed halbaennustavad oletused usutavalt võetuna autojügestiimijelt mõjutavad organismi tegevust halvenemise juunas. Seda filmas pidades on täiesti mõistlik, ennast lepitada vabatahtlikult olukorraga, mis ei võimalda puhkust, ja jääda oma igapäevase töö juure heameelega, sest heameelne töösse suhtumine hoiab tagasi liigse pingutuse ja pealegi hea tahtmise juures on võimalik kasutada külluses olevaid teravishoendeid töös olles, nagu eelpool mainitud. Na inimese organism on niivõrd vastupidav, et isegi kümnete aastate jookkul ilma puhkusega kestnud pidem heameelne töö ei ole juutnud organismi ruineerida. Seepärast kõitide töötavate inimeste esimeheks ja tähtsamaks waimuteravishoidlikuks põhimõtteks on — teha tööd hümiga ja heameel.

Soovivõetuna võiks ütelda, et hea on kui puhkust saab ja puhkuse võimalusi kasutama peaks, kuid mingit erilist kahju ei ole ka sellega tekinud, kui puhkust ei saa.

Puhkust vajavad inimesed, kelle töö on üksluine, iseenejst vähe hüvipakkum. Selles mõttes puhkus oleks eriti tarvilik näiteks tööliskonnal, alluwal ametkonnal jne. Kuna aga waheldusrikka töö juures puhkus ei ole mitte nii tarvilik, sest wahelduwa töö juures üks töö on puhkus teisest tööst. Seega on arusaadam, miks põllutööga tegelewatel maainimestel puhkuse nõue ei ole nii tungiw kui linnainimestel. Puhkust vajavad ka wastutusrifastel kohtadel olevad inimesed, kelle töö on seotud väga suurte närwipingutustega. Nende puhkuse juures tähtsamaks teguriks on just rõhuwast wastutustundeist wabaolek.

Kus peaks puhkuseaja meetma? Mereäärne kliima wäsitab tugewasti, seetõttu võiksid mereäärset kohta kasutada ainult erkjamad inimesed. Wäsinuile on kasulikum sise-maa kliima, sest see ergutab rohkem. Et on palju nõrkade kopjudega inimesi, siis on soowitaw viibida puhkusel sise-maal kuivemas kliimas männimetsjade läheduses. Puhkust võimaldavad rohkem wäiksemad suwituskohad või talud. Luntud suuremad suwituskohad on soowitawad ainult mõne erilise ravimivõimaluse, nagu mudarawi jne tõttu.

Dr. G. R.

HÄDAOHT JA JULGEOLEK

Keg on rutanud edasi. Järele on jäänud minevik ja waremed. Meed jutustavad möödunud sajandite kurba ajalugu; jutustavad sõdadeist, kalalätungideist ja enesekaitseist. Igal pool leidub waromeid. Sa aastasadade higi ja wari on imbutunud maapõue.

Inimesed on pidanud olema väljas enesekaitse eest. Matata on ahwardanud hädaoht. Seepärast on ehitatud kindlused ja linnad, wallid ja müürid. Nende taga on inimesed leidnud warju. Ajaga on warisenud mitu inimesed ja purunenud müürid. Ajaga on ühtlasi juurenenud hädaohud. Waen rahwaste wahel kestab. Minowikust palju ei õpita. Peale selle on weel õnnetused tehnilise ajastu tõttu lihtlemisel, tööl jne. Ajalehed toowad ühtelugu hiiobi-jõumaneid. Üks õnnetus teise peale.

Oleme nagu jäänud hoopis kaitseta. Ei ole enam müüre, mille warju minna. Wäline kaitse on purunenud.

Kas ei ole jüsti meie käes teha, et kivi kivi peale panna ja müür üles ehitada, mille taga wõime leida julgeoleku, usku, lootuse ja rahuloleku? Tarwis wõtta julgus ja lootus südamesse. Tuleb hoida muret tagasi. Eest mure ja kartus halvab südame ja kätte jõudu ning nõrkus awab kõigele soowimatuks uks. Selle uks kaudu poewad jüsse inimese seesmised waenlased: waen, wiha, kadetus ja usknatus. Kuigi on pahad päewad, jüsti tuleb elada homsele päewale ja igawikule. Me peame saama aru, et hing janneb eluwee järele, mis annab jõu õilsa eluwõitluse ja usu jaoks.

Kes on astunud sellele teele, neil ei ole enam hirmu. Olgu maailm kui põlatavas hädaohus, neile on müüriks Jumala jõna.

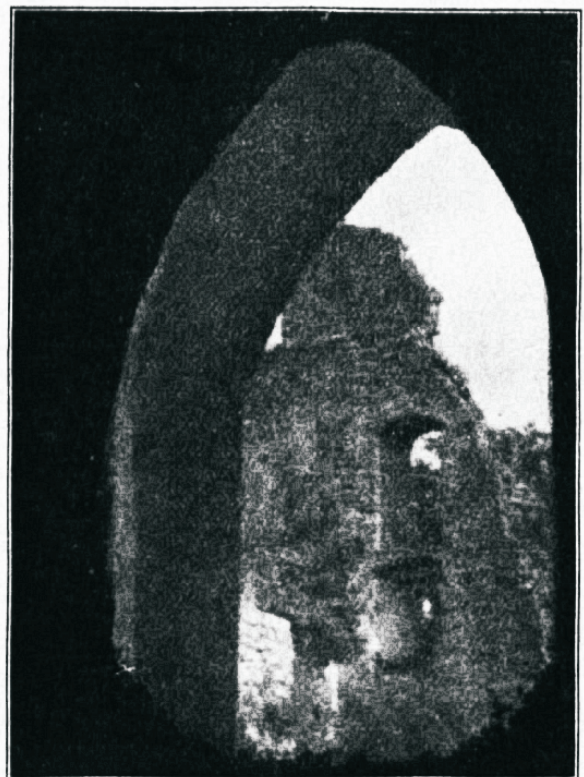
Sädaldame ja kaebame praegusaja üle, kaebame oma ümbruskonna üle, tahakime sellest meeleldi põgeneda, on igatjus rahuliku ühhioleku järele. Kas peame selle soowi täitma? Kas selle täitmine peab olema välises eraldumises? Kas ühhiolek toob üldise soowide täidemineku? Kas see ei lähe kõrwale Jumalast soowitud ühesolemisest? Mõtleme möödunud sajandite kloostritest? Seal inimesed eraldusid välisilmast, et ühhipäini teenida Jumalat ja täita oma elu ülesannet. Nad ehitasid enda ümber müürid, et ühhiolles end piinata. Kas see oli Looja soow, kui ta meid määras jüa maailma? Kas ta ei annud igaihele

ülesande, mis pidi saama teostatud keset elu? Kas ei peaks just elu olema katkestamiseks tulewase jaoks? Maailmast põgenemine on nõrkuse ja kõhklemise tunnusemärk. Elu oleme saanud kõige kallima warana — kallis talent, millega peakime targasti ja tulukalt kauplema, et jeda jälle kord õnnistusega panna Jumala jalge ette. Wäärjus sejab

ainult tegevuses, mitte kunagi tegevusetas olekus. Wõitluses alles ilmneb wäärjus ja jõud. Me peakime püüdma oma ülesannet täita, ükskõik kas jeda mõistetakse ja hinnatakse wõi mitte. Siis mõistame ka Jeesuse palwe kõigewägewamale: „Ma ei palu mitte, et sa neid maailmast ära wõtaksid, waid et sa neid hoiaksid kurja eest.“ Mitte eralduda, waid olla wõitluswalmis keset Looja poolt seatud elunõudeid.

Usk ja usaldus on wõimjad müürid, mis meid wõiwad warjata, millest wõime ammutada jõudu, mida wajame. Kii palju peame maailmast välja minema, et me ei saa osa tema pattudeist, jüsti maailma jääma warustatuna õige kriitilise kaitseabinõudega. Tuleb Jumalat usaldada; ta paneb meie ümber kaitsewad müürid, ja me saame elada õiget elu. Jumal on meie kaitseks kurjas maailmas. Me saame näha nende jõnade täideminet: „Meil on tugew linn, tema paneb õnnistuse meie müüriks ja kaitseks.“

A. D.

MINEVIK

Kuidas paraneks elu?

Maailm värileb uuenduspiüüete pingutustest. Saladuslikud waimud ja wõimud on tegutsemas igal pool. Suurepärase lubaduste abil pannakse liikuma rahwahulgad ja nende tegutsenist piüütakse juhtida uude juunda, mis peab parandama praegused joowimatud elutingimused ja tooma inimesele nii ajalike hüüdesid kui ka sisenist õnne ja rahu. Niipea kui üks juht langeb, tõuseb ajemel teine ja pakub rahwale uue olufordade parandamise meetodit. Säärases uuenduspalawikus waewleb praegu kogu maailm, ja otjib raskest seisu-
forrast väljapääju.

Kuid iga uuenduskatse taga näib peitawat mispettumus ja peagi ajutakse jälle nutele katsetamistele. Kogu senised piüüded on näidanud, et maailma ei saa parandada wäliste abinõudega. Selleks on waja rahwa sisenist, waimset uuendust, mille alusel kujuneksid teod. Üksnes sõnad ei aita. On ekslik loota üldise oluforra ja rahwa ausameel-
suse taotapinna tõusu, ilma kõrgema, waimse jõu kaasmõjuta, nii lihtjalt inimjoo kõlbelise õilistumise teel.

Selles weendutakse ikka enam ja tunnistatakse awameelselt. Nii kirjutab Treitschke oma teoses „Kultur zur Politik“ sõna-sõnalt: „Peab hoiduma ekshiwaatest, et ühes kultuuri edenemisejega edeneb ka inimese moraal ja kõlblus... Kultuuri edusammud ei muuda inimest kõlbeliselt, waid loomalikkus awaldub täna nii kultuurinimeses kui ka barbaaris (metslases). Ei ole midaagi kindlamat, kui piiblik õpetus, et inimjugu on patu wõimuse all, mida ei suuda wõita kõrgeimgi kultuur.“

„Samasuguste kõsiolude kirjelduse leiame ühe kuuljama Ameerika kirjaniku julest. Ta ütles muu seas: „Urge loote ega kujutage enestele ette, et meieaegset kriisi wõib kõrvaldada ükskõik misjuga wäliste abinõudega. Iga pööre majanduslikul alal on waimu- ja hingepöörde awaldus. Inimese waimu waojeksmuutumine on praegu sama juur, kui see oli wäljajurnud antiikajal... Me kõit teame, et ilma kõrgema kae waelele segamata inimjugu ei pääse praegusest segadusest.“

Ka piiblik leiame kirjelduse maailmas walitjatest rasketest olufordadest ja inimjoo abitusest

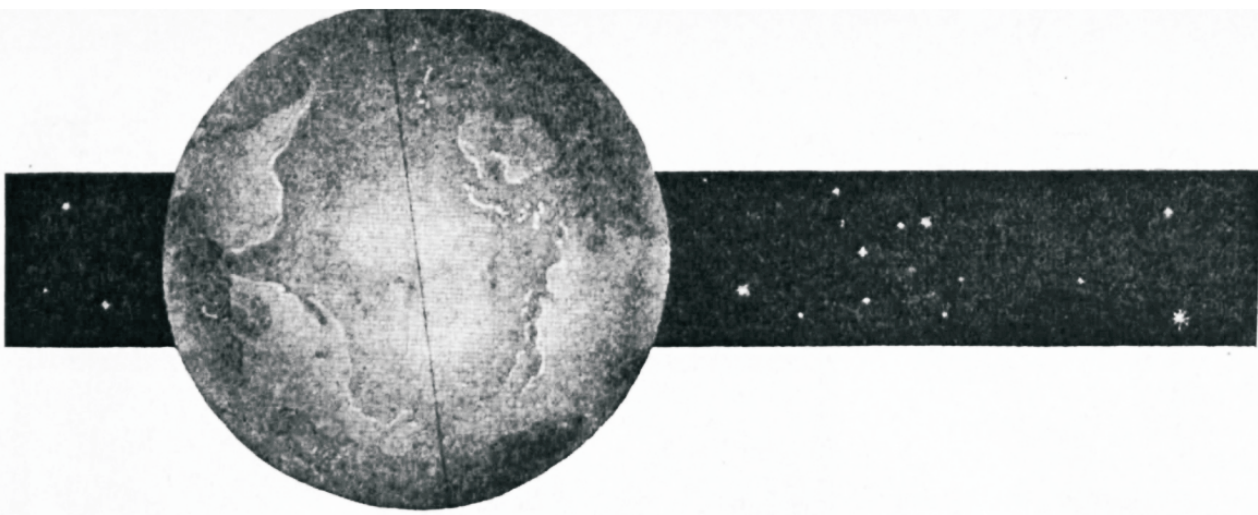
MÖTTES...

jeda kõrvaldada omal jõul. Kuid siiski weel enam: jeal näidatakse ka tee, kuidas pääseda jellest seisu-
forrast. Üldoluford maailmas wõib muutuda paremaks ainult siis, kui see esiteks muutub iga üksiku juures, tema juudames. See muudatus toob esile tõeliku ligimejearmastuse. Minult niisugune rewolutsioon tooks wabadust igatsewale rahwale ja täie wabanemise kõigest ülekohtust. See muudab neid ümber jeesmiselt, hingeliselt. Siis kõit mõistaksid praegusaja rahutuse ja nõutuse õiget põhjust ja leiaksid tee rõhuwa oluforra kõrvaldamiseks.

Maailm wajas armastust. Sellega wõiksime wõita rahulolematuse ja hädaldamise, sest eluraskused oleksid siis pühitjetud ja pehmendatud armastuse läbi. Jumala tahtmine oleks siis seaduseks kõigile, ja kooskõla Jumalaga oleks omawahelise armastuse aluseks. See armastus ühendaks meid, langenuid patuseid, Jumala wäega. Kuid me peame õppima tundma, et ilma Jumalata ei saa olla armastust, ei maiset ega waimset edu. Edusamme nii maisel kui ka waimulikul alal wõime teha ainult Jumala abiga. Esmine neist oleks „jündimine ülalt“, mis meis toob esile tõeliku muudatuse. See eesõigus ei saa osaks rahwastele, waid jeda tuleb elada läbi üksikult, isiklikult. Minult sel teel wõib muutuda ühiskond.

Mitte masinimene, kes on nii enda kui teiste jaatuses ükskõikne, ei wõida, waid isikjus, enda wastutuses teadlik üksikolemus. Sa lõpuks, kui kõit maine häwineb ja jäädaw algab, jääb jeisma ainult see, kelle mõtted, sõnad ja teod on kooskõlas igaweste põhitõdedega.

M. B.

Loomispäevade pikkus—

olid need pikad ajastud või 24-tunnilised päevad?

Maailma loomise kohta on avaldatud palju mitmejaguseid oletusi, kuid ükski neist pole suutnud lahendada selle suure sündumise saladusi ega vastata kõigile sel alal tekkivatele küsimustele. Parimaks loomisloo selgitajaks on praegu veel vanim raamat, kus on kirjutatud: „Alguses lõi Jumal taeva ja maa,“ ja seda seitse päeva jooksul. Seda tõde tunnustatakse peaaegu üldiselt usklikkonna seas.

Kuid selle ajamele on kerkinud uus küsimus, mis jama keeruline kui esimene, ja nimelt: Kui pikad olid loomispäevad? Na imelik, loomispäevade kestvuse kohta püütakse mõningas usklikke ringkonnas sõnendada mõtet, et need päevad pidid olema pikemad ajajärgud, mis kestsid tuhat ja veel rohkem aastat. Seega tahetakse piibli loomislugu kooskõlastada teaduslike oletustega, et maakera algus ulatada miljonitesse aastatesse, milliste täpset kestvust muidugi mõimata ära määrata.

Ust — teadus — piibel.

Tuleb küsida kas on üldse võimalik uskuda teaduse otsuseid, kui sel alal tegeletakse teooriatega? Waevast küll! Ütelisel „teaduslikult tõestatud“ ei ole meie päevil enam mingit imetõju rahvale, sest neid otsuseid ei võeta enam absoluutse tõena, nagu endistel aegadel. Teadus on liiga palju toetanud oletustele ja arvamusitele. Paljud tema lõppotsused on selleks liiga vastolus, et neid ilma pikema mõtlemiseta peaks tunnustatama.

Aga kas piibli teateid võib uskuda? Palju kindlamini kui midagi muud! Võtame näiteks maakera. Kui kaua teadlased vaidlesid selle üle, kas maakera on ümmargune või kandiline, kas ta seisab kindlal alusel või liigub õhus. Lõpuks aastajadu kestnud uurimuste järele jõuti otsusele, et ta ikka keerleb õhus ja on kerakujuline. Palju kergema waevaga oleks jõutud selle üle otsusele, kui oleks uuritud ja ustud, mida ütleb piibel selle kohta, nimelt et „m a a o n ü l e s p a n d u d r i p-

p u m a e i i h e g i a s j a k ü l g e“. Job. 26, 7. Nii siis, piibli teade maakera asendi üle on õutunud tõeks ja jääb selleks.

Piibli teadete usumiseks on meil veel kindlamaid põhjuseid, kui see. Piibel on Jumala ilmutus inimestele, ja kus Jumala autoriteeti tunnustatakse, jääb leiame ka õige usu. Seda usku ei tõestata mitte mõistuse läbi, vaid tunnustatakse Jumala ilmutujena.

Kui tunnustame Jumalat kõige looduse algatajana ja piiblit enda usu aluspõhjuna, siis on meie kristlik kohus uskuda, mida ütleb Piiba Kirj. Sest „usu läbi mõistame meie, et maailm Jumala sõna läbi on valmistatud.“ Cebr. 13, 3.

Misjagune õpetus on uskumismäärsem, kas see, et Jumal võis küll luua algloomingu, aga et ta jättis maakera edasise arenemise saatuse hooldeks, ilma sellele lõplikku kaju andmata ja otstarvet määramata, või usk, et piiblis kirjutatud loomislugu on tõde, nimelt, et Jumal oma Poja läbi seitse päeva jooksul — milliste pikkus oli piiratud päeva ja ööga — kutsus oma sõna läbi kookest esile korra ja kooskõla?

Jumal käsits ja see jai nõnda!

Kindla usuga piibli jumalikussie aruandesse tõelik kristlus jääb seisma, vastasel korral on aga langemine kindel.

Loomispäevade pikkus.

Kas on lause: „Siis jai õhtu ja jai hommik... päevaks,“ tõde või vale? Juba esimesel loomispäeval leiame päeva ja öö kindlaksmääramise korralduse. Meie maakera ringläik oleneb ära päikest ja kuust. Alles sel filmapilgul, kui need taevatehad hakkasid liiklema oma teedel, võis ka meie maakera alata oma keerlemist. Selle tundmisest jutustab juba Taavet, üteldes: „Kiitke teda päike ja kuu, kiitke teda kõik valguse tähed! Ja tema on neid pannud seisma ikka ja igavesti; ta on neile seadmisõ teinud, ja ükski ei lähe selle üle.“

Laul 148, 36. Wõi jälle: „Sinu päralt on päew ja öö on ka sinu päralt; sina teed, et päifene ja tähed oma seatud teed käiwad.“ Laul 74, 16. See näitab weel lord, et juba tolleaegsed jumalamehed teadsid, et taewakehad liiklewad.

Ühes neljandal päewal kindlaks määratud keerlemisega määrati lõplikult kindlaks ka aasta, kuu ja päewa pikkus. „Ja Jumal ütles: Saagu valgused taewa laotusse, et nemad wahet teowad päewa ja öö wahel, et nomad on tähtedeks ja aegade määramiseks ja päiwiks ja aastaks.“ 1. Moos. 1, 14. Nii siis, ütles: „Siis sai õhtu ja sai hommiku... päewaks,“ tahab meile arusaadawalt ütelda, et jelle piiritletud aja kestel teostati igale päewale määratud töö.

Nii kui eelpool nimetatud, kalduwad mõned arvama, et loomispäewad olid pikad ajastud, vähemalt tuhat ja rohkem aastat pikad. Nõustudes jelle waatega me peafime siis tuhat aastat keitwa aja poolitama valguse ja pimeduse ajaks, nii nagu on lugu harilikku päewa ja ööga. Seega oleks siis päew, valguseaeg, päewa esimene osa, 500 aasta pikkune katkestamata valgusejäre. Selle wastu oleks öö, pimedus, päewa teise osa mõiste kohajelt, nagu see kirjeldatud piiblis, 500 aastat ühte järgi kestew pimedus ehk öö. Siis peafime eelnimetatud kirjatohta järgnewalt lugema: „Siis sai õhtu ja sai hommiku tuhandeks aastaks.“ Seft kui me tahame aja keitwuse mõistes täpsed olla, siis peame loomulikult jamasuguse seaduse ja mõõdupuuga arwestama. Siin aga kerkis endastmõistetawalt üles küsimus: Kas oleksid mõinud taimed ja puud, mis juba kolmandal päewal loodi, 500 aasta kestel ilma valguseta olla? Wõimatu! Need oleksid kindlasti häwinenud. Seda tõendab meile praegune loodus kaljukindlalt. Wõi peafime hakkama uskuma, et puude eluiga on muutunud? Mõistusepärarjem on uskuda, et piiblis nimetatud loomispäewad olid, meie praeguse aja mõõdu kohajelt, 24 tundi pikad.

Juba kohe alguses Jumal ütles inimesele: „...täitke maa ja jaatke see eneste alla ja walitsege kõige üle.“ See ülesanne tingib täielikku, tahtejõu ja terve mõistusega warustatud inimest, kes ei waja enam mingit arenemisajajärku, waid tema hakkab kohe iseisewalt tegutsema.

Seega inimene tundis oma loomise otstarwet ja ühes sellega kogu temale alluwat maailma jelle täiussega. Seega inimese ja kogu loomuse loomine Jumala poolt oli lõpule wiidud, täielik loomistöö, kelle kohta Jumal wõis ütelda: „Ja Jumal waatas kõige jelle peale, mis ta oli teinud, ja waata, see oli väga hea. Siis sai õhtu ja sai hommiku kuuendamaks päewaks.“

Kuid oletame, et iga päew oleks tõelikult tuhat aastat olnud, kuhu jõuaksime sarnase loogikaga? Wõtame näiteks Adama wanaduse. 1. Moos. 5, 5.

„JA JUMAL TEGI... VAHE VEE JA VEE VAHELE“.

Adam sai 930 a. wanaks. Ta loodi kuuendal päewal. Kui oletame, et ta loodi kuuenda päewa wiimisel tunnil, siis see kestaks ifta weel 42 aastat. Kuid ärgom unustagem et jellele järgnes weel 7. päew (1. Moos. 2, 2), nii siis weel üks tuhande aasta pikkune ajajäre. See kuulub ka weel loomisaja juure. Piibli teadaanne ütleb: „Ja Jumal oli seitsmendal päewal oma tegemise lõpetanud, mis ta oli teinud“. Oletame, et meie arwestamine oleks õige, siis Adam oleks surunud juba seitsmendal loomise päewal, seft tema sai wanaks 930 aastat. Kuidas kujuneks siis lood patulangemisega, paradiisi aiast wälja ajamisega, Raini wennatapmisega jne.? Need sündmused kuuluwad kõik peale seitsmenda loomispäewa ajajärku. See paiskaks ümber kogu piibli põhimõtted. On wõimatu uskuda, et Jumal, luues Adama, oleks teda aja suhtes aastajadu teadmatutes pidanud ja siis seitsmenda loomispäewa lõpul temale ütelnud: „Noh, Adam, nüüd algame ajaarwamisega peale, et tulewased rahwapõlwed jaatksid teada, kui wana sa oled.“ Nõnda Jumal ei tegutsenud. Piha Kirj kõneleb loomisest õhtu ja hommikuga piiratud päewade kestel, nii siis loomulikkudest päewadest. Meie usume Jumala Sõna teateid enam kui inimlike ütelsi. A. W. Rupp.

Vanemaid raamatuid maailmas

Piibli saatus aastatuhandete kestel

Piibel praegusel kujul on viimaste sajandite väljaanne. Tema ühiskondlikud osad on omanud erilise tähtsuse kirjutamisõhku arengus. Mooseseega, kes elas 1500 aastat e. Kr., algas möödunud 2500 aasta sündmuste üleskirjutamine. „Ja Mooses kirjutas kõik Jehoowa sõnad üles.“ 2. Moos. 24, 4. Et kirjutamisõhku töesti oli tuntud 1400 aastat e. Kr. Egiptuses, seda tõendavad El-Amarna kirjad, mida leidis üks egiptuse naine 1887/88. a. talvel Niiluse kaldal ühelt kingult 300 km kaugelt lõuna pool. Uuemad uurimused näitavad, et isegi tähestik oli 1800. a. e. Kr. tarvitusel vanas maailmas. Seega on võimalik mõista, miks Jumal käskis Moosel kirjutada, — kirjutamisõhku pidi rakendama kõigekõrgema teenistusse.

Piibli 66 raamatut — 39 Vanas ja 27 Uues Testamendis — omavad pika ja huvitava ajaloo. Peab tähendama, et nii Vana Testamendi kui ka Uue Testamendi originaalsed käsikirjad (alkäkikirjad) pole alal hoidunud. Vana Testamendi vanim heebreakeelne käsikirja ärakirjana on pärit 916. aastast p. Kr., seega enam kui 1000 aastat pärast W. T. viimase raamatu ilmumist. Uue Testamendi vanim käsikirja ärakirjana (kreekaakeelne) on pärit 4. sajandist p. Kr.

Vana Testamendi kirjad tõendavad kindlasti sellest, et Iisrael on kirjutanud oma aja seadused, sündmused, laulud jne. Moosese esimeses raamatus puudub sõna „kirjutama“. Esimest korda esineb see 2. Moos. 17, 14-nes, milles Jumal käseb Moosel kirjutada raamatu võidust Amalaki üle. 2. Moos. 24, 7. kirjeldab, et Mooses seaduse raamatust (2. Moos. ptk. 22—23) — kindlasti kirjutatud — Iisraeli rahvale ette luges. Siit peale toonitatakse korduvalt kirjutamist.

Ragu teada, oli Iisraeli ajal palju raamatutulle ja kirju, mis olid maha kirjutatud sajandite jooksul kasutamise ja alalhoidmise eesmärgil. Preestrite suur hool ümberkirjutamisel on teada, mis kinnitab asjaolu, et wigasid ei ole sisse sattunud, mis oleksid võinud ärakirjade väärtuse kaotada. Mitmesugused jäilunud käsikirjad on vastastikkü tõendusena, et kõik Jumala sõnad on alal hoidunud.

Vähimalt kolm korda Iisraeli sõdade aegu olid heebreakeelsed kirjad ohus. Esimene ja ohtlikum

ford oli Jeruusalema hävitamisel Nebukadnezari poolt 586. a. e. Kr., kuigi üksteist aastat varem, aastal 597. e. Kr., prohvet Ešiel oli võtnud kaasa Babilooniasse suurema jao Vana Testamendi kirju. Teisel korral ohvardas oht kui Antiochus Epiphanus (167. a. e. Kr.) andis käsu kõigi seaduse raamatute hävitamiseks. See korraldus aga ei ulatanud Babilooniasse, kus Ešiel ja Esra mõni sajand varem rahvast õpetasid, ega ka Egiptusesse, kus juba sada aastat tagasi tõlkijad olnud tööl heebreakeelsete kirjade tõlkimisega kreeka keele. Jeruusalema hävitamine (70 a. p. Kr.) Tiituse poolt oli kolmas katse Vana Testamendi kirjade hävitamiseks. Talmud väidab, et Tiitus hävitas seaduste ärakirjad. Josefus teatab, et Vespasianuse võidu puhul oli tähelepandavamaks saagiks üks kirjarull.

Paljud kirjad, millest Vana Testamendi raamatud nimetavad, on läinud kaduma. On nimetatud 24 raamatut, mis praegu ei ole olemas, millest Piibli ajaloo kirjutajad on saanud andmeid. Meid huvitab, kas osa neid kadunud raamatuid veel kustki ei ilmu päevavalgele. Ja, osa jäänuseid on juba leitud.

Tuleme alkirjade ja tõlgete juure, millest tänapäeva Piibel võrsunud. Vanim, ühtlasi möödunud ja väärtuslikum Vana Testamendi tõlge on Septuaginta. See on esimene kreeka keelne tõlge. Kui pärast Aleksander Suure vallutusretki kreeka keel tungis kõigisse Rahemere maadesse, Aleksandrias elutsuvad juudid Ptolomäus Philadelphuse juhatusel alustasid 3. sajandil (285.—247. a. e. Kr.) Vana Testamendi raamatute tõlkimise. Nimi Septuaginta oli algul vaid Pentateuchil (Moosese viis raamatut), kuid hiljem on hakatud seda tarvitama kogu Vana Testamendi nimetamiseks. Niinimetatud prohvetid (prohvetite kirjad) ja kirjad (Zaaweti laulud, Epetuse sõnad, Siibi raamat) liideti hiljem Pentateuchiga. 132. aastal e. Kr. olid juba kõik Vana Testamendi raamatud, arvult 39, koondatud üheks raamatuks. Septuaginta oli niisuguse tarvitusel Rahemere maades enam kui üks sajand enne Kristust. Septuagintast tehti palju ärakirju. Septuaginta oli see, mida Kristus ja Jüngerid nimetasid „kirjaks“. Ta oli tarvitusel 3—4 sajandit ristiusu koguduses. 330. aastal Konstantin Suur

lasfis jellest teha 50 ära kirja Konstantinoopoli kirikutele.

Samuti puuduvad Uue Testamendi originaalsed käskkirjad. Olemasolev vanim käskkiri on pärit 4. sajandist. Üks algkäskkirjade kadumise põhjuseid on Diofletjanuse juur kriitlaste tagajärgamine (312. a. p. kr.), millal hävinesid ka pühad kirjad. Soidus aga sadu ja tuhandeid ära kirju, milledest võidi koostada uus Testament. Vägi kirikuajade kirjades on U. L. kirjakohad tsiteeritud algkäskkirjadest. Seega on terve uus Testament muutmata jäänud.

Küsitakse: „Miks Jumal lubas, et kõik Piibli algkäskkirjad hävitati?“ Vastus on lihtne. Inimene oleks need kindlasti teinud endale väärjumalaks. Kui inimene astus käsu üle, siis laskis Jumal ka käsulauad hävitada. Jumal kõrvaldab iga väärjumalateenistusele ahvatleva olukorra. Seewastu on ta aga jäänud oma sõna tervikuna ja puhtana.

Olemasolevad vanatestamendi käskkirjad kuuluvad n. n. massoretide hulka. Teatavasti heebreake kirja koosneb ainult umbhäälikulist. Meljal umbhäälikul on täishäälikuline kõla, ning kui sõnas esineb üks või enam neid umbhäälikuid, siis antakse hääldamiseks vajaline juhis. Et see hääldamist raskendab, on töötatud välja eriline teaduslik punktide süsteem, milles lihtsate punkte erikõlaliste häälikute juure. Säärane süsteem võeti tarvitusele 6. sajandil. Rabbi Aaron ben Asher, Mascoret'i perest, kes juba üle saja aasta tegelenud keeleuurimisega, elas 10. sajandil ja avaldas erilisi teeneid heebreake keele täiendamise alal. Nüüd aga on saanud teatavaks, et juba 3. sajandil enne Mascoret'i süsteemi kujunemist on Jerome ja Origen käsitanud samu viise. On võimalik oletada, et juba enne Kristust olid punktid heebreake keeles tarvitusel, sest Kristus toonitas, et ükski punkt ega täht ei pea käsu kõrvaldatama. Piiblik teadus kinnitab küllaldaselt pühakirja siju ja vormi.

Peale Septuaginta, mis oli massow Wana Testamendi algkirjana, oli 2. sajandil veel kolm

tähtsat tõlget, nimelt Aquila, Symmachuse ja Theodotiani poolt. Need kolm ja siis veel Septuaginta ja ühe heebreakeelse käskkirja (kõiku viis) Origen ühendas Serapla nime all. Peale nimetatute on veel ladina-, süüria- ja koptikeelseid tõlkeid.

Uue Testamendi käskkirjad, mis hõlavad ka oja W. Testamendi omi, on: Codex Sinaiticus, Codex Vaticanus, Codex Alexandrinus, Codex Ephraemi ja Codex Bezae.

Piibli ilmumine ja levik mitmesugustes keeltes ja aegades põhineb üldisele nõudmisele Jumala sõna järele. Muretsjeti ära kirju pühakirjast ja loeti jumalateenistusel ette. Jeesuse ajal oli pühakirja (Wana Testamendi) ettelugemine üldiselt tarvitusel. Raamatu-rullidest tehti järjeit uusi ära kirju teiste koguduskogude jaoks. Kristlased hindasid Wana Testamenti samaväärsest kui juudidki. Nii väitis juba Philo, et kõik kirjas on tõde. Uue Testamendi ewangeeliumid ja epistlid ühendati Wana Testamendiga ja neid loeti jumalateenistustel. Augustinus avaldab Wana ja Uue Testamendi kohta järgmist: „Uus Testament on Wana Testamendi sees ja Wana Testament on ilmutatud Uues Testamendis.“

Algristikogudus rõhutas Piibli lugemise tähtsust. Kui ei ojatud greeka keelt, siis muretsjeti süüria või ladina tõlge. Sarnas kirjutab: „Kirik oli sunnitud Piibli lugemist rõhutama, sest kiriku õpetuse järele läksid hinged pühakirja puuduliku õpetuse tõttu kaduma. Järelikult kirik muutus greeklaste ja roomlaste õpetajaks. Pime keskajeg tõi muutuse Piibli lugemises. Piiblit hakati pidama ehitavaks. Vihtrahvas seepärast ei tohtinud lugeda Piiblit.“

Reformatsioon elustas uuesti Piibli käsitamist ja andis suurima tõuke selle massiliseks levikuks. Siit peale on olnud Piibli levitamine kiriku ja kristliku rahva tähtsaks tegevusalaks. Trüükunsti leidmine tegi võimalikuks Piibli paljundamise ja levitamise.

H. L. Rudy.

Kas vajame uut jumalat?

Me elame muutlikul ajajärgul. Ajad ja mõisted muutuvad järjest. Wanad, austamisväärtd waated ja kombed kufutatakse ja ajemele astub uus rahwapõlv uute waadete ja mõistetega. Rahju ainult, et ka need uued waated pole piisivad. Mida üks õpilane mõtleb täna leiutanud olevat, see seletatakse peagi tema kaaslaste poolt wananenuks ja otstarbetuks. See kõikum meelusus avaldub jägedasti ka religioonis (usulistel) alal, ja seda iseäranis weel kristlaste seas. Et meieaegne maailmapilt end tehnilisel alal on muutnud, seepärast mõtlewad paljud, et Kristuse õpetused wajaawad samuti muutmist. Waimulikud warandused, mida Piiblis Jumalale meelepärasteks nimetatakse, tahetakse keelata jäänustena kõrvaldada ja neid asendada uutega, enam ajakohasematega. Sellekohaseid katseid tehakse paljudes maades, kuigi mitmesugusel kujul. Kui Jumal oleks muutlik, siis ta poleks üldse Jumal. Kuidas siis mõistmine leida tõe ja teada Jumala tahtmist, kui tema tahtmine ja seadused oleksid muutlikud? Maailma wahelduswoolude segaduses inimene wajaab muutmatat Jumalat, kellele iga usklik mõiks ankrustada oma usulaewa. Enneks Piibel avaldab meile Jumala muutmata olewusena, kes wastandina muutlikule inimesele on alati ühesugune. Tema põhimõtted ja iseloom on alati muutmatud. Jakobus kirjutab: „Kõik hea andmine ja täis and on ülevalt ja tuleb maha walguise kstast, kelle juures ei ole muutmist ega wahetamise warju.“ „Jeesus Kristus on seefama, eile, täna ja igawesti.“ Jak. 1, 17. Ka tema algplaani jääb seisma ja tahtmine muutmatuks ja igaweks. Kuigi patulangemine meie mõttes näib wiimistawat Jumala plaani teostamist, Jumal wiib selle aulisele lõpule. Selleks ta andis oma Poja ja on oma Sõnas meile „teada annud oma tahtmise salasja, mis tema eneses on ette wõtnud.“ Ew. 1, 9.

Jumal jääb muutmatuks ja tema teeb tõeks oma algplaani. Päikene ei küsi meie kellade ega Euroopas maksuujel olewa aja järele; tema käib peatamatult oma rada. Ka meil tuleb oma usuwaated seada igawese algwalguise järele. Jumal pole end muutnud, küll aga inimesed ja nende waated Jumala kohta.

Tõeliku teaduse ja Jumala Sõna wahel pole mingit lahkheli, sest kuidas mõiks loodus olla wastolus Looja iseloomuga. Inimene alguses langes ja jäi oma madalale astmele, wõõrdudes jeeaga ka Jumala algplaani mõistmisest. Selles langenud olukorras wiibitakse weel praegugi ja otstatakse teed kõrgemale. Otstatakse, kuid kahjuks wale juunas. Otstatakse uut Jumalat, wana ei olewat küllalt elule lähedane, rahwapärane.

Prantsuse revolutsiooni ajal tehti katset uue jumalamõistega, mõistusejumalaga, kuid nende katsed ebaõnnestusid. See uus rahwapärane jumal juri nõdrameelsete asutuses, Elhasjis. Sama saatus tabab kõiki moodsaid ebajumalaid.

„Aga sina, Jehoowa, jääd igawesti.“ „Sa oled ju wanast maale aluse pannud ja taewad on sinu kätetöö. Nemed lähewad huffa, aga sina jääd seisma ja kõik need saawad wanaks kui kuub; sa wõttad neid muuta kui riidet, ja nemed saawad muudetud. Aga sina oled seefama ja ju aastad ei lõpe.“

Meieaegse kõlbelise abituse ja waimulikult madalal astmel oleku tõeline põhjus peitub selles, et otstatakse uut seal, kus peaks piisima wana ja ümberpöördukt. Meil pole tarwidust uue kristliku maailmawaate järele, waid me wajaame uusi inimesi. „Seepärast, kui keegi Kristuse sees on siis on ta uus loom; wanad asjad on mööda läinud, waata, kõik on uueks saanud.“

Paulus kirjutab wiimseaja kristlastest ja iseloomustab neid kui inimesi, „kellel on jumalafartuse nägu, aga selle wäe jalgawad nad ära“. See ettekuulutus lähneb täide meie silme ees. Religiooni on meil küll, puuduwad waid uuestiündinud inimesed, kelle elu tunnistaks Jumala ümbermuutwast wäest.

Manitus: „Sa ärge wõtte mitte sellesinatse maaailma jarnased olla,“ tähendab: ärge saage mitte ajakohasteks waimulikul alal. Kas Kristus oli ajakohane? Oleks see tõsi, siis tema kaasaegsed ei oleks teda risti lõõnud.

Me tunnustame ja kasutame kõiki uuemaegseid edusaawutusi. Moodsaid ookeaniaurikud merel ja uusimad liiklemisabinõud maal on otstarbekohasemad kui wanad. Sedasama wõime ütelda kõikide leiutuste kohta, mis tarwitatakse Jumala auks ja ligimese kasuks. Aga usulistest küsimustes meie ei taha olla aja lapsed, waid igawiku lapsed. Me ei taha midagi teada moderniseeritud Jumalast ja moonutatud kristlikust usust.

Uute waadete ja mõistete lihanduse läbi ewangeliium kaotab oma jõu, mis tal oli apostlite päewil. Paulus kirjutab: „Ma ei häbene mitte Kristuse armuõpetust, sest see on Jumala wägi õnnistuseks igaihele, kes usub.“ Room. 1, 16.

Beaasi, mis meil puudub, on läbielu Jumalaga. Seda ei saawutata aga wana Jumala kõrvaldamisega ja uue asendamisega, waid oma wana siidame ja iseloomu ewangeliiumi mõju alla andmisega. Kui oleme sel alal tõeliku uuenduse läbi teinud, siis jõuame usuelus kindlasti eesmärgile.

M. B.

KAS INIMESED SUUDAVAD TÄITA JUMALA KÄSKU?

Suurem osa kriitlasi vastavad sellele küsimusele eitavalt. Nende seas leidub isegi neid, kes tahaksid pidada Jumala käske. Nad on sellega katset teinud ja isikliku kogemuse tagajärjel sellest loobunud.

Kuid kuidas on sellega lugu tõeliskult? Kas Jumal nõuab inimeselt võimatut? Oleks see tõeliskult nii, siis Jumal oleks wali ja ülekõhune isa. Kuid Pühakiri ütleb, et Jumal on armastus. Siiski see armurikas Isa ütleb oma Sõnas: „Karda Jumalat ja pea tema käskusid, sest see on igainimese kohus“ Rog. 12, 14. Edasi: „Kes ütleb: Mina tunnen teda, ja ei pea tema käsuõnu, see on valelik ja tõde ei ole mitte tema sees.“ 1. Joh. 2, 4. Kui soovime armastada Jumalat, võime seda ainult sõnakuulmise läbi. Johannes ütleb: „Sest see on Jumala armastus, kui me tema käsuõnu peame ja tema käsuõnad ei ole mitte raske. Joh. 5, 3. Piibel ütleb wanaaegsete usumeeste kohta, et nad pidasid Jumal käjud. Abrahami kohta on öeldud: „Abraham on mu sõna kuulnud ja on pidanud, mis ma käskinud pidada, mu käskusid, mu seadmiisi ja mu käsuõpetusi.“ 1. Moos. 26, 5. Sama tähendatakse Taaveti, Moosese, Aroni, Saamueli ja teiste kohta. Waata: 1. Kun. 14, 8; Saul 99, 5. 6. Safariaist ja Elisabetist on kirjutatud, et nad „elasid kõigi käskude ja Issanda seadmiiste sees laitmata.“ Lul. 1, 6. Paulus kirjutab oma tunnetest Jumala käskude kohta, üteldes: „Sest mul on heameel Jumala käsuist seespärase inimese poolest.“ Sama ta käheb ka teistele: „Et sa käsuõna pead pidama ilma weata ja laitmata sellest jaadist, kui meie Issand, Jeesus Kristus awalikuks jaab.“ 1. Tim. 6, 14.

Ja, ütleb keegi, ma peaksin meeleldi Jumala käske, aga ma ei suuda. Ka need mehed, kellest eelpool jutt, ei suutnud seda teha omaist wäest, waid Jumala Waimu läbi. See oli tõde juba wana seaduse ajal. Nii teatab Jumal Egeieli läbi: „Ja ma tahan teile uue jüdame anda... Ja oma Waimu tahan ma teie sisse anda, ja teha, et teie wõtate kää minu seadmiiste sees ja mu kohtu seadusi pidada ja nende järele teha.“ Egef. 36, 27.

Ka Paulus elas Jumala käskude järele ainult Kristuse läbi. Ta kirjutab: „Ma wõin kõik Kristuse läbi, kes mind wägewaks teeb.“ Wil. 4, 13.

Põhjus, miks inimene ei suuda pidada Jumala käske, on see, et ta on lihalik, patu ja oma „wana mina“ ori. Selgema tõenduse selleks leiame Pauluse järgmiseist ütelseist: „Seepärast liha meel on waen Jumala wastu, sest tema ei heida Jumala käsu alla, sest tema ei wõigi heita.“ Room. 8, 7. Seni, kui inimene pole läbi elanud uusjündi, ta ei jaa end alandada Jumala käskude alla. Nad on tema wanale iseloomule wõõrad. Kes end Jumala lapses peab ja ei pea Jumala käske, see petab iseennast. Tomas ei nähtu uusjündi wilja. Inimeses peab enne jündima täielik muudatus, kui ta wõib pidada Jumala käske. Paulus kirjutab: „Mga teie peate uueks jaama oma meele waimus, ja enese peale wõtma uue inimese, kes Jumala sarnasest on loodud, tõsiie õiguse ja pühituse sees. Seepärast jätke maha wale... kes warastanud, see ärge warastagu enam...“ Ew. 4, 23—28. Sellest näeme, et tõelik uusjünd peab inimese jaatma Jumala käskude pidamisele. Sellele on wõimalik jõuda ainult uusjündi läbi. Pühakiri ei näita meile teist teed Jumala lapses jamiseks.

Kui nüüd, nii kui eelpool leidime, Mooses, Abraham, Aron, Saamuel, Taawet, Safarias ja Elisabet on wõinud pidada Jumala käske, siis on kindel, et jurelikud wõiwad neid pidada.

Pühakirja ottokuulutuse järele wiimsel ajal jaawad elama inimesed, kes peawad Jumala käske. Nende kohta on öeldud: „Siin on pühade kannatus, siin on need, kes Jumala käsuõnu ja Jeesuse usku peawad.“ Ilm. 14, 12.

Edasi on kirjutatud et usklikke jaab seepärast taga kiusatud, et nad Jumala käske peawad. Waata: Ilm. 12, 17.

Usklikud igal ajajärgul on oma elus austanud Jumalat olles temale sõnakuulelikud, ja see on ka meil wõimalik, kui peame meeles Kristuse töotust: „Kõik wõib jündida sellele, kes usub.“

M. B.

ISA JA LAPS

Looduse imed.

Mõtteteadlaselt Emersonilt küsiti kord, kas ta usub imet. Ta naeratas ja näitas käega aknaruudul oleva liblika peale ega lausunud sõnagi. See väike loodusolevus oli temale juba nii suure ime avaldus, et tal oli võimatu imedes kahelda.

*

„Taevad jutustavad Jumala au, ja taevalaotus kuulutab tema kätetööd. Päev ajab päevale palju kõnet, ja öö kuulutab ööle, mis tuleb ära tunda. Ei ole kõnet ega sõnu, kus nende häält ei peaks kuulutama.“

Väikese suured küsimused...

On inimesi, kes peavad lapsi rumalateks, kuna lapjed tihti esinevad weidrate küsimustega. Püüdes vastata kõigile nende küsimustele, näeme üsna pea, et kõrgekskiidetud tarkusmantel, kui vaadelda teda lähemalt, on üleni täis auke.

Ma jalutan ühes oma väikeste vennapojaga.

„Onu,“ ütleb ta, „kas elavad kuu peal inimesed?“

Ma juhin ta tähelepanu teisele, püüdes õpetada teda vaatama, kuidas noored kased kõigutavad oma latvu värskel kevadise tuule käes. Püüan seletada, milline rõõm on kevade.

„Kas puud võivad rõõmustada, onu? Kas võivad nad tunda?“

„Nojaa,“ vastan, „seda ei tea keegi selgesti. Aga ma ei usu, et puud võiksid tunda nagu meie, ja kindlasti puud ei või ka rõõmustada.“

„Aga nad peavad ju ometi tundma,“ vaidleb poisj vastu, „nad peavad tundma, millal jõuab kevad. Muidu nad ei kasvataks kevadel uusi lehti oma okstele. Nad ootavad kuni talv läheb üle ja

ilm läheb sooja. Siis peavad nad seda ju ka tundma!“

Mis pean ma vastama sellele?

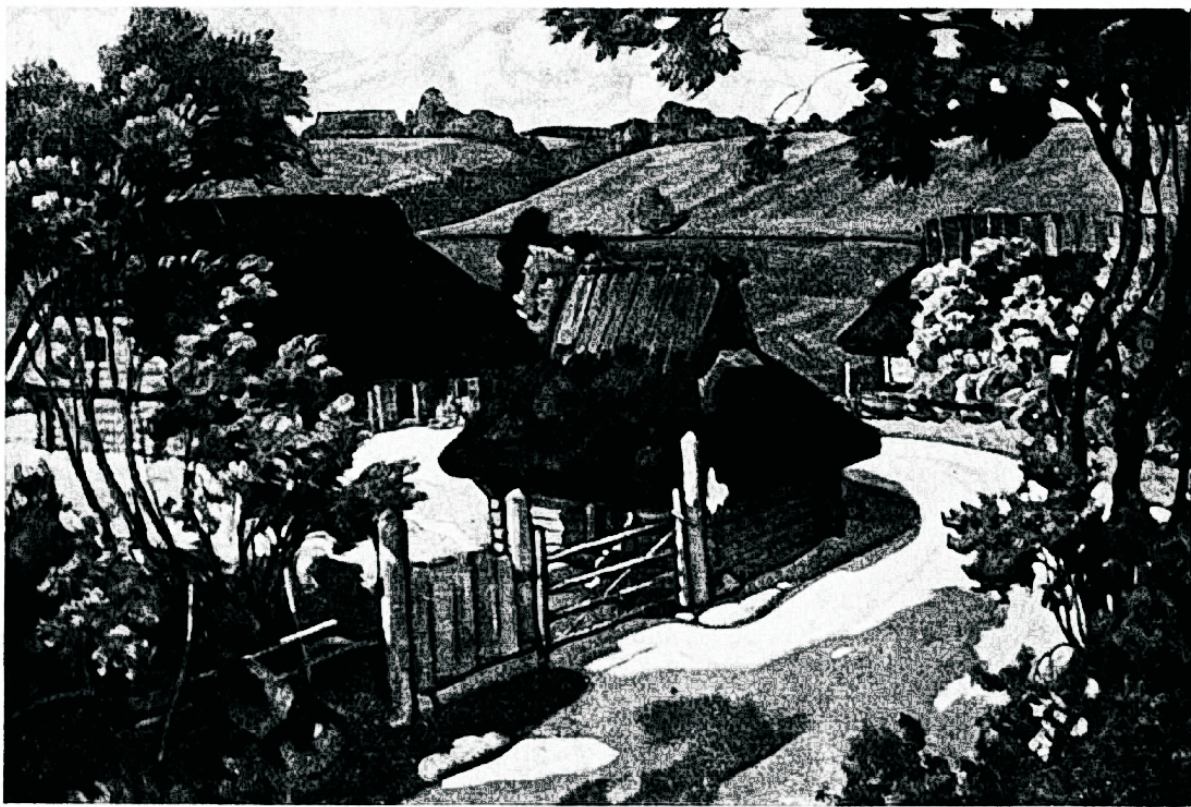
„Taimed koosnevad miljarditeist rakukestest,“ algan seletuse, „ja igaüks neist on omaette väike keemiatehas. Mahl tõuseb läbi puutiive oksteni ja teeb seal oma töö, ilma et puu ise teaks sellest midagi. Puu ei tunne midagi, sellest hoolimata, et ta kasvab. Puu kasvab nii nagu sinu juuksed ja sõrmeküüned.“

„Aga, kas tehased puu-rakukestes hakkavad tööle iseendaist?“ tuleb nüüd uus küsimus. „Seal pole ju mingeid tööliji.“

„Seda on juba loodus kõik forraldanud nii. Väikesed rakukesed on ju algusest jaadid jaanud looduselt käru, ja sellestjaadid nad töötavad edasi. Nagu üleskeeratud taskufell. Nad töötavad, ja ei tea ise midagi sellest.“

Ma mõtlen nüüd, et olen hästi seletanud, ja jään rahulikuks. See poisj näib olevat rahul ja

J. JANNSEN
„MAASTIK“

teeb tegemist oma šokolaadiga. Aga ta esineb kohe jälle uue küsimusega:

„Aga taskukella peab ju üles keerama wahetewahel?“

„Sa muidugi, kewad on see, mis keerab üles puude kaswanise mehhanismi.“

„Aga taskukella on ometi teinud keegi tart mees, kes wõib mõelda. Kas juudab loodus mõtelda?“

Müüd oleme jõudnud peaasjani! Poisi mõtted on hüpanud juure probleemi kesksele, mille kallal on waewanud oma pead kõigi aegade mõttetargad. Siit algawad teelahmed, siin erinewad üksteisest maailmawaated, siin algab „wõitlus Jumala ümber“.

Kuudas wastata küsimusele, kas wõib see loodus mõtelda, kes on produtseerinud kõik lilled, kristallid, planeedid ja ka inimesed, nende tundelikkude jüdamete ja otswate ajudega?

Ma tahaksin meeleldi wastata, et maailmas on olnud tarku mehi, kes on ütelnud, et kogu maailmal on mõistus, mõistus on ka kõige wäiksematel rafukestel, millest koosneb kõik, mida näeme looduses, puud, inimesed, loomad, taewatähed. Kuud see seletuseandmine tundub mulle liig tülitawana, ja ma talitan nii, nagu teewad „targad“, lihtsalt eemale wiates „narri“ selle ukse eest, mis wiib tarkusetemplisse. Ma kostan:

„Pane tähele, pois, hu ümber lendab erilane! Wiist on sinu šokolaadi lõhn meelitanud teda sinu juure. Üra Löö tema poole! Ta ei tee midagi, kui sa ei ärrita teda!“

„Kas erilasel on nina?“ küüb wäike pois.

„Muidugi on tal midagi šelletaolist. See aga on palju peenem haistmisorgan kui jeda on inimesel, ja erilane tunneb lõhna palju kaugema maa tagant, kui inimene.“

„Aga, kas ta mõistab koju minna?“

„Sa muidugi. Tal on juur kodutunne. Wäikesed lapsed wõiwad eküda palju kergemini.“

„Siis juudab ta ju kõik palju paremini kui inimene.“

„Seda küll.“

„Kas ta wõib aga ka mõtelda?“

Pois peab jeda küsimust wäga tähtsaks, ja küsimus wäärrib jeda tõesti. Ma katsum seletada, et erilane ei mõtle kuigi palju, waid talitab ainult loomusunniliselt.

„Aga meie kooliõpetaja ütleb,“ waidleb pois wastu, „ütleb, et erilasel on aju, ja et ajuga mõteldakse. Tähendab siis — erilane wõib mõtelda?“

„On wäga wõimalik, et erilane ka mõtleb weidi, kuid inimesed ei wõta jeda päris õigeks. Nad ütlewad, et mõtlemine on ainult inimese eesõigus, mille loodus on annud ainult inimesele; loomad aga talitawad ainult oma tunnete wõi tungi kohalt, mis neis peitub.“

„Aga mispärast on see kõik nii, onu?“

„Keegi ei saa ütelda jeda, mu pois.“

„Sina ka mitte, onu?“

„Ei.“

Tema alahindaw pilk riwab mind. Mul on piinlik, ja ma alustan teist juttu.

— „Õuel mõtleb oma jüdames: ei ole Jumalat.“

Kojuigatus

Kojuigatjust on tunnud suuremal või vähemal määral iga inimene, kes on olnud võõrsil, eemal kodust. Siis tekivad inimeses tunded, mis on igatsusest kodukohta, vanemate, jugulaste ja kõige selle järgi, mis on nii tuntud ja armas. Siis tahab kõrv meeledki kuulda keelt, mida ta kuulis juba varases lapseas ning mille kõla on talle unustamatu. Silm ihaldab näha inimesi, kes kõnelevad seda keelt.

Inimhinges on aga peale selle kojuigatsuse veel mingisugune teine kojuigatus. Seda igatjust tunneb iga inimene endas, üks suuremal, teine vähemal määral. Inimesed, kes on oma pilgud maisest kadumusest kõrgemale tõstnud, tunnevad endas eriti teravalt seda igatjust. See on igatus Jumala järgi, taevane kojuigatus.

Meid ühendab oma taevase kodumaaga palju sidemeid. Suurim nendest on meie side Jumalaga, kes on meie Isa ning kelle lapsete oleme. Kes ei mäletaks seda õrna eelhoolitust, armastust ja rohket tööd, millega maised vanemad meid saatsid eluteele. Kõik see, mida need meile võisid pakkuda, leiab oma täiuse Jumala juures eelhoolituses ja armastuses. Eks ole see juba elus nii, et meie süda igatses nende järgi, kes meile head on teinud, vaatamata sellele, millised ka tihti oleme olnud. Kuid meie suurim heategija on Jumal ja seepärast on inimhinges kustumatu igatus Tema järgi. Seda igatjust on tunnud enestes kõikide aegade usumehed. Jumalik laulja Daavid, kes on kirjeldanud oma hinge wahetorda Jumalaga, väljendab seda igatjust haaravate sõnadega: „Mu hingel on janu Jumala järele, elava Jumala järele; millal tulen ma sinna, kus ma Jumala palge ette saan?“ Paulus, kes on kõige rohkem teinud ristiusu lewitamiseks, kirjeldab seda igatjust meie kõikide igatsusena: „Sest ka selles majas ohkame meie ja igatsime oma eluaset taga, mis on taevast, et saaksime sellega kaetud.“ Apostel Peetrus, kirjutades oma viimset kirja, tunneb, et kõige tähtsam on küsimus, kas meis on igatjust ning ootust uue kodumaa järgi, mille annab meile meie taevane Isa.

Nähes ette, kuidas viimsetel päevadel tuleb inimesi, kes on enestes selle igatsuse jumbutanud ning tahavad teha sedalama ka teistes, kirjutab elatanud apostel meenvalt: „Aga meie ootame uusi taevaid ja uut maad, tema töötuse järele, kui õigus elab.“

Teine side, mis meid ühendab oma taevase kodumaaga, on taevalik keel — armastus. Kuis ihkab inimhing selle järgi! Kui kogu ümbrus hõõgub külmusest, siis juurdub inimeses veelgi enam igatus selle keele järgi. Iga inimeses on vastukõla selle taevaliku keele jaoks, kui ta ka oma taevase Isa on juba unustanud. Mii rohkesti on neid, kes on selle tugewa sideme purustanud. Neil ei ole enam selgel kujul igatjust Jumala järgi, kuid jumalik keel — armastus võib neis jälle selle igatsuse äratada. Seepärast kõneleme rohkem jumaliku keelt. Elame sarnaselt, et meie tegudest tungib esile suur armastus. Siis äratame nendes, kes on unustanud Jumala, uue igatsuse.

Kui me hingest tuleva igatsuse sunnil, jõuda kord taevasele kodumaale, oleme rohkesti kõnelema armastuse keelt, siis võime julged olla, et ka need sõnad meie juures täituvad, millised kord apostel Paulus väljendas: „Sest meie teame, et meie maja mullane hoone maha kistakse, et meil eluase on Jumala käest, hoone, mis ei ole kätega tehtud, vaid igavene taevast.“

Seame enestele küsimuse: kas teame, et meil on taevane kodumaa ja kas meie hinges on igatus selle järgi? Kas meie pilgud on juhitud kõrgemale? Jumala Sõna õpetab, et nähtavad asjad on kaduvad, aga nägemata asjad igavised. Seepärast on mõistlik, kui kanname oma rinnus nägematut, igavest igatjust. Siis pärime kord ka oma uue kodumaa ja näeme aega, millal ei ole enam kojuigatjust, sest me oleme ju igavese kodumaa omandanud. „Siis saab meie juu naermist ja meie keel hõiskamist täis; siis öeldakse rahvaste seas: Jehoova on juuri asju meile teinud.“

R. Winglas.

Kasutage ära

LOODUSE VABAD TERVISVAHENDID!

Wiibimine värskes õhus. Sigesti hingamine. Singamisharjutused.

Tuleb wiibida võimalikult palju vabas looduses, et hingata värsket õhku. Dinnas elades tuleb võtta ette jalutuskäike ja sõite linnast välja, ja puhkuseajaks minna maale elama.

Töö- ja eluruumide aknad hoida võimalikult alati lahti.

Wiibides värskes õhus, vabas looduses või lahtise akna juures, teha hingamisharjutusi igaford kui tuleb meele. Kõige parem on sügava hingamine. Sügava hingamise kõige tähtsamaks põhireeglits on see, et sissehingamisel ei saaks mitte ainult rinnakorv üles tõstetud, vaid ka wabelihas alla rõhutatud; wabelihase allasurumisel kõht tuleb ette. Sige sissehingamine on, rind ette ja kõht ette; wäljahingamisel kõht sisse ja rind kokku. Nii tugewasti sisse ja välja hingata kui saab. Sügawate hingamistega kops saab tuulutatud ja weri puhastatud süsihappugaajist ja täidetud hapnikuga, mis kiirustab ja soodustab ainetewahetust. Neid sügawaid hingamisi võib teha ühel hingamisharjutusel kolm kuni kaksteist korda. Üle kaksteistkümnne korra järgimööda ei ole mõtet. Singamisharjutused jelleks korraks tuleb lõpetada kindlasti siis, kui inimene hakkab tundma wäikest pea ringikäimist ja pea uimaleksminekut, sest sel puhul edasi harjutades võib tekkida mineustus. Rõndides wabas looduses võib teha neid harjutusi sammutaktis, kolm sammu sisse hingates ja wiis sammu välja hingates. Kui see rütm on kergesti läbiwiidaw, siis võib sisse- ja wäljahingamist pikendada, wiis sammu sisse hingates ja seitse sammu välja hingates. Võib hingamist weelgi pisut pikemaks muuta, kusjuures wäljahingamine peab wõtma ka pikemat aega.

Harjutusi tuleb teha nii sisse kui ka välja hingates läbi nina. Wähem soowitaw on üldisemalt lewinud nõue, läbi nina sisse hingata ja läbi suu välja hingata. See võib esineda ainult suuremate kehaliste jõupingutuste puhul.

Päikese terwendaw jõud. Kes ei wõi wõtta päikese-
wanne. Kuibas päikesewanne wõtta ja terwist
kõjutada. Kui kaua olla päikese käes.

Päike on kõige elu soodustajaks. Tema terwendawat jõudu wõime kõige paremini kasutada päikese-
wannide kaudu. Need on kasulikud igale terwele

inimesele. Need mõjuwad ka väga hästi igasuguste reumatismide puhul. Päikesewannide eest wõiks hoiatada ainult raskesti haigeid, kes jõuetuse tõttu peawad lamama woodis, weel palawikuhageid ja ka raske kopsutiifidusega inimesi, kes juba sülitawad werd. Kerge kopsutiifidusega inimestele, kes kannatawad palawiku all, ei ole ka päikesewannid soowitawad; neile on soowitawad õhuvannid. Samuti ei ole päikesewannid soowitawad kõrge wererõhuga inimestele, mis esineb raske werejõuetelupjunnise puhul jne.

Kus on siis piir, millest võib otustada, kas päikesewannid mõjuwad hästi või mitte. Kui inimene päikesewanne wõttes muutub väga roidunuks, uimaseks ja wäsinuks, siis on see tunnismärgiks, et on juba palju saanud. Rahulik on ka see, kui inimene end päikeseaga ära kõrwetab, nii et nahk maha tuleb. Seepärast on tarwilik, et päikesewannidega end harjutataks wähehaawal. Alata kas wõi wiie minutiga, neil, kellel nahk on väga õrn. Sga päewaga pikendades välja jõuda kuni mitmetunnilise päikese käes wiibimiseni. Sgaforid peab aga filmas pidama, kui ka nahk on wastupidaw, et päikese-
wanni wõtmise tuleb lõpetada siis, kui esineb uimane olek või halb tunne. Neid reegleid filmas pidades võib inimene määrata päikesewanni wõtmise pikkust oma terwise kohalelt. Niisiis kui päikesewannid mõjuwad hästi, siis wõid neid wõtta. Ja kui kauane wõtmise mõjub halvasti, siis wõta lühemat aega. Tuleb olla waid tähelepanelik.

On päikesewannide kartjaid inimesi, kes on luge-
nud mingeid hoiatusi päikesewannide wõtmise kohta, ja juba algul hakkawad tegema kõiksugu oletusi päikesewanni pahast mõjust, sellega sugereerides endale halbu tundmusi. Nendega muidugi ei tule arwestada. Need tundmused ei räägi, et päikese-
wann mõjub halvasti. Weendudes, et halba ei järgne, hakkab esinema päikesewannide hea mõju. Autofugestioonile (enesemõjutamisele) on kalduwad närwilised inimesed. Neile on juht päikesewannid väga soowitawad. Wõiksid ainult olla tagasihoidlikumad päikesewannide wõtmise harjutamisel.

Päikesewannide wõtmisel peab liikuma, jalutama, jooksuma, mängima, sportima jne. Selle reegli täitmisel ei tohi olla aga ka kartlik, eeldades, et pikaliheitmine oleks surmatoow. Lubamatu on kauakestew lamamine ja eriti päikese käes magamine. Sgaüks on oma kogemusest näinud, et päi-

kefe käes magamine teeb roidumiks. Nõrga terwi-
lega inimeste juures võib kauane päikejepaistel wi-
imine haigust suurendada.

Veega arstimise võimalused juwel. Millises seisukorras seda mitte teha.

Suwel on ka hea võimalus wett ära kasutada
arstimiswahendina pesemise, dušhi ja suplemise
näol. On harilik, et peseme käed ja näo. Nagi
hommikul aga oleks tarwilik peseda kogu keha üleni.
Nagihel pole see olnud võimalik talwel külmaga
forteriolude tõttu. Suwel on see võimalik. Su-
wel on see ka tarwilikum, sest inimene rohkem
higistab ja rohkem tolmub. Puhta naha juures on
võimalik naha kaudu hingamine, ainetewahetuse
professide tagajärjel tekkivate kahjulikkude ainete
eristamine, wäljabeitmine.

Teine weega arstimise toime on reaktsiooni
esilekutsumine kehas. Külmade wee kokkupuitumine
nahaga kutsub esile wesejoonte kokkutõmbumise ja
siis areaktiivse wesejoonte laienemise, mis an-
nab emast tunda naha punetuses. Sellega on saa-
mutatud kiirem wereringwool nahaalustes kudedes
ja ülearuse wese äratõmbamine siseelunditest. Sää-
rase reaktsiooni esilekutsumine külmade dušhide ja
suplemiste abil on terwisele kasulik. Pärast pe-
semist kareda rätiga kuivatamist ja riietumist in-
mene tunneb mõnusat wärsket soojusetunnet. Kui
aga seda reaktsiooni ei teki, ei mõju weega arsti-
mine hästi ega ole soowitaw seda ka ette wõtta.

Suplemisel wabas looduses tuleb arwastada
samasuguse reaktsiooniga.

Wees tuleks olla kõige rohkem 25 minutit. Weest
wäljatuldult, kuivatatult ja rietatult peab oloma
wärskendaw soojustunne. Kui aga weest wälja
tulles kaua aega ei soojene, keha wäriseb külma-
st, hambad lödišewad, lihased on kanged, nagu kahwatu,
siis on näha, et on oldud kaua wees ja niisugune
weesolek ei ole kasulik. Weesolemise aega tuleb
reguleerida oma tunde järele. Snimesed, kes wees
ei tunne külmastunnet ja weest wälja tulles kergesti
soojenewad, mõiwad wees olla kauem kui eelpool
nimetatud.

Terwislik toitumine. Söögiisu määrab toidus kohase koosseisu.

Tuleb silmas pidada peareegleid toitumise walikus.
Toidud walida oma maitse kohaselt. Terwe ja rik-
tumata söögisuga inimene söögu seda, milleks tal
on isu. Oma isu järele oriendeerudes ta võib olla

PÄRAST SUURT SADU...

findel, et toitub dieti. Söögiisu näitab ära, mida
süüa suwel. Suwel inimese isu on kergemate toi-
tude järele, nagu taimse ja piimatoidud. Ka tea-
duslikes uurimustes on selgunud, et isu näitab siin
õiget teed. Tuleb rõhku pöörata juur- ja aiawiljale,
süüa rohelist, salatit, spinatit, rediseid jne. Mar-
jade-aja kättejõudmisel süüa palju maasikaid, mus-
tikaid jne. Sõuna-ajal süüa niipalju õunu kui süüda
kutjub. Teine põhireegel, mida peab silmas pi-
dama, on, toit olgu mitmekesine. Seeigi reegel
wastab inimese ijule. Ja ainult seal, kus isu
muutub ühefülgseks, võib isu wõtta kriitika alla
ja isu juhtida jelles juunas, et toit saaks mitme-
fejstatud.

Dr. K.

„Meie Aeg“ ilmub kord kuus. Toimetus ja talitus Tallinnas, Merepuiestee 14-a. Tel. 309-41.
Vastutav toimetaja: M. Bärengrub. Abitoimetaja: H. Pilt. S. P. Adv. K. Eesti Liidu väljaanne.
Hind: aastaks 2 krooni, poolaastaks 1 kroon 10 senti, üksiknumber 20 senti. Tellimine kõigist postiasutustest.

Tallinna Eesti Kirjastus-Uhisuse trükikoda, Pikk t. 2. 1. juulil 1935.

